

Advies

Algemene Raad i.s.m. Sectorraad Kunsten en Erfgoed en Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk 6 oktober 2016

Advies bij de nota Cultuurspreiding

Op 4 augustus 2016 vroeg het Departement CJSM de SARC om advies over de nota Cultuurspreiding. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk behandelde de adviesvraag op zijn plenaire vergadering van 23 augustus. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed besprak een ontwerpadvies op basis van die bespreking op zijn vergadering van 26 september 2016. De Algemene Raad van de SARC coördineerde voorliggend advies.

Situering

In juni 2015 gaf minister Gatz de opdracht aan het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM) om een traject op te zetten over cultuurspreiding. De regie werd gevoerd door de afdeling Sociaal-Cultureel Werk van het Departement CJSM.

Er werd een werkgroep samengesteld van professionals uit het culturele veld: cultuurwerkers uit het lokaal cultuurbeleid, vertegenwoordigers van de steunpunten (LOCUS, FARO, Kunstenpunt), vertegenwoordigers van belangenbehartigers (oKo, VVC, VVSG).

De eerste sessie (juni 2015) focuste op een begripsverkenning van de term 'cultuurspreiding'. In een tweede sessie (augustus 2015) werd geanalyseerd in welke mate de nieuwe opvatting over cultuurspreiding reeds in beleidsteksten vervat zat en hoe dit in de praktijk een weg vindt naar concrete initiatieven.

In het najaar van 2015 organiseerden de VVC en oKo een trefdag in Dilbeek. De minister presenteerde daar een beknopte visie op cultuurspreiding op basis van het verzamelde materiaal tijdens de twee sessies. Dit werd in verder overleg uitgewerkt met de werkgroep uitgewerkt tot de voorliggende nota.

Advies

Op 27 februari 2015 bracht de SARC op eigen initiatief advies uit over de problematiek van productie van podiumkunsten en de spreiding ervan in cultuurcentra. In zijn advies wees de SARC onder meer op de nood aan een overkoepelende visie en een evenwicht tussen de vraag-en aanbodzijde.

De nota streeft naar een inhoudelijke visie en schetst de vernieuwde context en denkkaders over cultuurspreiding. Zoals de nota correct schetst, is cultuurspreiding onderhevig aan nieuwe

dynamieken en een hertekening van beleidskaders. Deze transitie kunnen de inhoud echter doorkruisen. De SARC wijst erop dat het inhoudelijke debat primeert op de wijzigende beleidskaders. Het inhoudelijke en het structurele verhaal moeten op elkaar worden afgestemd.

De nota is sterk gelinkt met het regionale cultuurbeleid waar momenteel nog veel onduidelijkheden rond bestaan. Er zijn nog een heel aantal zaken die na het wegvallen van het regionale niveau nog niet worden opgevangen (bv. regionale erfgoedwerking, ondersteuning van beginnende kunstenaars, etc.). Het is de raad onduidelijk of het tot de oorspronkelijke doelstellingen van de tekst behoorde om hier oplossingen voor te bieden (cfr. de sterke focus in de samenvatting op provinciale overheveling en het regionale niveau).

De SARC wil benadrukken dat hij in wat volgt de nota louter als 'hefboomnota cultuurspreiding' aan zich heeft behandeld, en deze nog niet in verhouding tot het regionaal cultuurbeleid heeft geplaatst. Wel wil de SARC alvast de wens uitdrukken om in ieder geval tijdig betrokken te worden bij de opmaak van het regiodecreet. De raad wil op een constructieve manier mee nadenken over de vertaling van de wensen en noden uit het veld naar regelgeving.

In wat volgt gaat de SARC dieper in op een aantal elementen in de nota.

1. Verruiming voorbereidend debat

De samenstelling van de werkgroep (cc's, gc's, VVC, VVSG, LOCUS, FARO, oKo en Kunstenpunt) toont een sterke focus op het lokaal cultuurbeleid. Experten uit het sociaal-cultureel volwassenenwerk, de amateurkunsten en het jeugdwerk werden onvoldoende betrokken tijdens het voorbereidend traject. De SARC is ontgoocheld dat dit niet gebeurde, en wijst op een nood aan verbreding. Niet alle sectoren hanteren dezelfde definities bij bv. cultuurspreiding en participatie. Om eensgezindheid te verkrijgen over de sectoren heen is het noodzakelijk om het debat zo ruim mogelijk aan te gaan.

De nota geeft een brede schets van de wijzigende context en beleidskaders, maar bij de samenstelling van de werkgroep wordt deze transversaliteit niet doorgezet. Mede omwille van de evoluerende taakstelling van cultuur- en gemeenschapscentra is het belangrijk om ook andere actoren uit het brede sociaal-culturele veld te betrekken (vb. amateurkunsten). Zo kan de brede sector een structureel inhoudelijk discours met elkaar aangaan.

De SARC vraagt met aandring om het debat te verruimen naar de brede culturele sector. Vooral nog ligt de focus te sterk op het lokaal cultuurbeleid, ondanks de duidelijk linken met andere sectoren.

2. Brede benadering van cultuurspreiding

In de situering en inleiding legt de nota een sterke nadruk op een breed cultuurbegrip en een integrale benadering over sectoren heen. De SARC merkt op dat er ook heel wat succesvolle commerciële cultuurspreiders zijn. Het is echter niet duidelijk hoe deze actoren een plaats krijgen binnen deze nota. Kunnen deze organisaties overheidssteun krijgen? Zijn samenwerkingsverbanden met niet-commerciële partners mogelijk? Het is zinvol om ook deze actoren mee op te nemen in het integraal kader rond cultuurspreiding.

Er wordt terecht verwezen naar een verschuiving van een lineair (aanbodgericht) naar een dialooggericht en dynamisch cultureel ecosysteem. De SARC staat achter deze gewenste toekomstige situatie, met dien verstande dat de verwezenlijkingen van het 'lineaire model' niet verloren gaan.

In de doelstellingen merkt de SARC echter een sterke focus op beleidsactoren en professionele producenten. De grafiek *'aandeel van types organisatoren in de organisaties van podiumvoorstellingen en Vlaanderen en Brussel'* toont met een aandeel van 20% nochtans het belang van sociaal-cultureel werk en amateurkunsten. De praktijk van het lokaal-cultuurbeleid sluit niet langer aan bij de decretale definitie; de schotten binnen het lokaal-cultuurbeleid verdwijnen en er ontstaat meer en meer dynamiek met andere actoren, ook in de creatiefase. Bovendien vertrekt de nota sterk vanuit een stedelijke context. De discussie rond cultuurspreiding moet ook gevoerd worden binnen een niet-stedelijke context.

De doelstellingen in de nota hebben te weinig oog voor het brede culturele veld, inclusief commerciële actoren, de sociaal-culturele sector en de amateurkunstensector. Ook de niet-stedelijke context wordt onvoldoende meegenomen in het debat. De SARC vraagt een brede benadering van de problematiek rond cultuurspreiding. Het is belangrijk om alle partners te betrekken en cultuurspreiding creatief in te vullen zonder het vast te betonnen in een beleidskader.

3. Regionale ambities

De nota cultuurspreiding komt tegemoet aan de vraag van de SARC naar aanmoediging en versterking van samenwerking. In de nota is sprake van een impulsbeleid waarbij cultuurspreidende initiatieven worden ondersteund. De bestaande subsidielijnen rond intergemeentelijke samenwerkingsverbanden uit het decreet Lokaal Cultuurbeleid zal volgens de nota meer transversaal worden ingevuld. In het kader van systeeminnovatie en transversaliteit vraagt de SARC om ook niet-gemeentelijke actoren als mogelijke initiatiefnemers te beschouwen.

De SARC wijst op ook de beleidsplannen waarbij gestreefd wordt naar een integratie van het decreet intergemeentelijke samenwerking in een nieuw decreet lokaal bestuur.

De SARC vraagt om de intenties in de nota binnen dit op te zetten decreet te kaderen en om bij de verdere uitwerking van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voldoende rekening te houden met de behoeften in de sector. Via verder overleg met de brede culturele sector kunnen een aantal kritische succesfactoren in het nieuwe beleidskader worden ingebouwd.

De nota wordt beschouwd als een opstap naar een regionaal cultuurbeleid. Indien het beleid deze nota als een van de basiselementen gebruikt, verwacht de SARC een bredere invulling van het debat. De SARC zou het ook willen omkeren en stelt dat het zgn. 'Regiodecreet' elementen zal bevatten die noodzakelijk zijn om het traject rond cultuurspreiding verder te kunnen zetten. Beide zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Bovendien is de bouwsteen 'exploreren van het regionale als schaalniveau, ook voor cultuurspreiding' weinig ambitieus. Het zet voorzichtige stappen richting gegevensverzameling en onderzoek, zonder de stap naar concrete visie en initiatieven. De SARC hoopt dat het uittekenen van een regionaal cultuurbeleid in overleg met het brede veld gebeurt.

De SARC vraagt om bij de invulling van intergemeentelijke samenwerking ook niet-gemeentelijke actoren als initiatiefnemer te beschouwen. Het uit te werken decreet lokaal bestuur moet bovendien gelinkt worden aan de ambities m.b.t. intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. De SARC wijst erop dat bij de verdere uitwerking van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voldoende rekening moet worden gehouden met de behoeften in de sector. Bovendien wijst de SARC op de beperkte ambities m.b.t. het regionale schaalniveau. Indien het beleid deze nota als een van de basiselementen gebruikt voor een regionaal cultuurbeleid, verwacht de SARC een bredere invulling van het debat.

4. Afstemming andere beleidsdossiers

Het hoofdstukje 'Verbindende beleidskaders' vermeldt wijzigende sectorspecifieke beleidskaders. De SARC wil daarbij het witboek alternatieve financiering in herinnering brengen en met name het instrument van de tax shelter. De SARC meent dat de tax shelter tot grotere producties zal leiden, en is bezorgd dat het evenwicht zal verdwijnen: het gevaar bestaat dan immers dat de budgetten voor cultuurspreiding in grote mate naar deze producties zullen gaan. Kwetsbaar werk komt zo (nog meer) onder druk te staan.

Op andere plaatsen bevat de nota verwijzingen naar het gebruik van alternatieve of leegstaande ruimte, zonder echter concrete linken te leggen naar bestaande beleidsinitiatieven. De SARC vraagt om de nota niet als een vacuüm te beschouwen, maar te koppelen aan gerelateerde beleidsinitiatieven.

Zo denkt de SARC bijvoorbeeld aan de mogelijkheid voor gemeenten en kerkbesturen om een begeleid haalbaarheidsonderzoek voor de volledige herbestemming of de nevenbestemming van een parochiekerk uit te voeren.

Er is ook een duidelijke link met het Masterplan Scholenbouw waarin onder meer wordt gestreefd naar het optimaal delen van schoolinfrastructuur.

Tevens is er aansluiting mogelijk met het beleid rond jeugdinfrastucturen zoals jeugdlokalen.

Tot slot wijst de SARC ook op de link met de klimaatmaatregelen voor de sectoren Cultuur, Jeugd en Media. Beide thema's liggen in elkaars verlengde; een spreidingsplan heeft onlosmakelijk invloed op duurzaamheid en klimaat (vb. mobiliteit en energiezuinigheid van infrastructuur). De SARC vraagt om de mogelijkheid te onderzoeken voor het toevoegen van een klimaattoets.

De SARC vraagt om aansluiting te zoeken met bestaande beleidsinitiatieven. Zonder exhaustief te zijn, haalt de SARC enkele voorbeelden aan; de herbestemming van kerken, het Masterplan Scholenbouw, jeugdinfrastuctuur en de klimaatmaatregelen.

5. Bovenbouw

Doorheen het hoofdstuk over de bouwstenen verwijst de nota meermaals naar een nog te benoemen actor in de bovenbouw. Deze actor zou onder meer een rol spelen in het documenteren en bundelen van diverse onderzoeken, een inhoudelijk gesprek aangaan over een complementair kunsten- en cultuurbeleid, professionals ondersteunen in het aanscherpen van competenties en nieuwe competentieprofielen op het regionale niveau ontwikkelen en ondersteunen. De VVC heeft hierin een jarenlange expertise opgebouwd.

Cultuurspreiding stelt de sector voor nieuwe uitdagingen inzake kennisdeling en expertise. De SARC vindt het positief dat de bovenbouw hierbij betrokken wordt.

6. Expertisedeling

De SARC is tevreden dat de nota aandacht heeft voor begeleiding en expertisedeling. De culturele sector heeft reeds heel wat nuttige expertise opgebouwd. De SARC is echter ongerust over de handhaving van deze expertise binnen lokale besturen op lange termijn. De overheveling van sectorale middelen naar het Gemeentefonds en de provinciale hervorming hebben onlosmakelijk invloed op cultuurspreiding. De SARC vraagt aandacht voor het mogelijk verlies van expertise.

De SARC vraagt garanties dat de opgebouwde expertise binnen lokale besturen niet verloren gaat.

7. Timing

De nota geeft in de samenvatting een overzicht van de acties op korte termijn, middellange termijn en lange termijn. Toch blijft het tijdsperspectief van de nota eerder vaag; hoe zal deze nota inhaken op het regionaal cultuurbeleid dat in 2018 wordt verwacht? In datzelfde jaar zijn er bovendien opnieuw lokale verkiezingen. Het is opportuun dat het kader rond cultuurspreiding en het regionaal cultuurbeleid helder zijn voor de nieuwe lokaal bestuursploegen met de opmaak van de beleidsplanning starten.

De SARC vraagt meer helderheid omtrent het tijdsperspectief van de nota. Mede omwille van de lokale verkiezingen en het regionaal cultuurbeleid is het aangewezen om voor 2018 een helder kader klaar te hebben. De SARC vraagt om tijdig betrokken te worden bij het traject rond een regionaal beleid.

Namens de Algemene Raad,

Luk Verschueren, algemeen voorzitter

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Herman Baeten, voorzitter
Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter
Lieselotte Moortgat, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen,

Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris